

IV'GAREEN SAILLA

1

VENUS'I

Gala: Gizasemeen egunak hai dirala laburrak! Ibai-beera doan orbelaren pareko, laster dagi biziaren ibil-bidea. Orati ere, leengo kemen barik daukagu, berrogetamar urte besterik ez ditun arren. Oraindik, baiña, zimiko ditu barnean gaztetako griñak; auek, ordea, ez datozki ondo bere filosofiarekin. Venus'i dei dagio zoardura, bare-aldia ta atsedena eskatuz; eztu nai istillu, guda ta liskar geiago. Or dira gazteak ortarako, or du adibidez Paul Kinto Maximo gaztea: lagun bekio bere maitezko jokaldietan.

Intermissa, Venus,

Lanez bazter utzia, Venus, eta orain
gudu-zale ostera ere? Ez, otoi, ez!
Ni ez naukazu orain Zinara onaren
agindupean nintzan eraz. Utz nazazu,
5 leia ta irrits eztien gordin orrek;
amargarren bosturte ikutua dan au
ez eraman zuk zeure agindu leunera.

Zoaz, ordea, gazteen dei samurren billa,
-Bular gartsuk erre naiz dituzu apika -
10 Paul Maxim'enera, egal zuriz bizkor.
Ura bada, prestau ta sotil, eratsu da
t'errudun maratzentzat ez duzu ixilla,
baita eun antze-gaitan jakintsua ere:

zure gudu-zapia urrun daramake orrek;
 15 ta iñoiz obe batek leiz arbuia ba'zagiz,
 Alban osin artzean marmol irudia
 jarriko dizu limoi-zurezko gaiñ leunez.
 An bilduko dituzu aur-goxo usai aski
 lira, burrun, txaramelots ezti gozotan,
 20 berezinti txistua saiets utzi gabe.
 An, egunean bitan, neska-mutil leunak
 zerorre goi-argia goretsiko dute
 oin-txau salitar eraz iraz jorik lurre.
 Niri etzait gaur laket neskatxa-mutillik
 25 ez alkar-maitatuzko itxoin siñiskoirik,
 ez ardo-burrukarik, ez lili-kopetik.

Baiña, ai ene!, zergatik, Ligurin, zergatik
 datozkit metrail-beera negar-sorta banak?
 Zergatik nik asi itzak ixillak urratzen?
 30 Gau-ametsaz dut uste atxi zaitudala,
 edo noakizula atzean jarraiki
 ta zu egaz Made'ren sail belartsu zear,
 edo uger narraizula, ur zurrumba artean,
 ari ta ari leiatsu, sendo bezin zakar.

Oarrak. - 3. Zinara, Orati'ren neskatz adiskideetatik lenengoa, ezaguna beñik-bein; *ona* esaten dio, dirurik ateraten ez ziolako. Gaztetan ji zan itxura danez. 16. Alban, gaur Castel Gandolfo'ko osiña; Paul Maximo'k, antza, etnentxe eukan bere udetxea. 17. Plini'k dioskunez, limoi-ondoaren zura ustel-eziña da, ta orixegatik egur orrekin egin oi zituzten eliz ta jauretxeetako sapaia.. 27. Sarri ureztatzen zaizkigu matrail-ertzak, itzaldi bat aditu, pertsona bat gogora ekarriz, gai bat irakurriz, naiz bes te edozergatik; Ligurine'ko mutil gazteak, bioz-bera La sentikorrak ziran oso.

LIBER QUARTUS

Carmen I

AD VENEREM

- Intermissa, Venus, diu
Rursus bella moves. Parce, precor, precor!
Non sum, qualis eram bonae
Sub regno Cinaree. Desine, dulcium
5 Mater saeva Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Iam durum imperiis. Abi,
Quo blandae iuvenum te revocant preces.
Tempestivius in domum
10 Paulli, purpureis ales oloribus,
Comissabere Maximi,
Si torrere fecur quacris idoneum.
Namque et nobilis, et decens,
Et pro sollicitis nom tacitus reis,
15 Et centum puer artium,
Late signa feret militiae tu ae;
Et quandoque potentior
Largis muneribus riserit aemuli,
Albanos prope te lacus
20 Ponet marmoream, sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
Duces tura, lyraeque et Berecynthiae
Delectabere tibiae
Mixtis carminibus, non sine fistula;
25 Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Saliúm ter quatient humum.
Me nec femina, nec puer,
30 Iam, nec spes animi credula mutui,

Nec certare iuvat mero,
 Nec vincere novis tempora floribus.
 Sed cur, heu! Ligurine, cur
 Manat rara meas lacrima per genas?
 35 Cur facunda parum decoro
 Inter verba cadit lingua silentio?
 Nocturnis ego somniis
 Iam captum teneo, iam volucrem sequor
 Te per gramina Martii
 40 Campi, te per aguas, dura, volubiles.

II

JULI ANTONI'RI

Gaia: Agust'ek, bere gudu-arloan, orduantxe ain zuzen Galia'ko banaketa ta jaurbidea burutuak zitun, baita jermendarrak Rin'ez bestaldera jaurtiak ere. Jazoera au goresgarria zanez, Juli Antoni'k Orati'ri eskatu zion ospatu zitzala Pindaro'ren bertso giartsuz Kaiser'en garaipen berriok. Baña berak ezingo du ori burulii, bera Tibur'ko erlea baita, ego samurdun. Berak, juli Antoni'k otsegin bear ditu August'en egin arrigarriak, jainkoei aunitz opagai eskeñiz. Orati'k, bere aldetik, zekor bat eskiñiko zion. J. Antoni au, Kaiser'en arreba Oktabiak azia, Markele onen alabarekin ezkondu zan. Kristoren aurreko 10'garren urtean kontsul izan zan. Zortzi urte geroago bortizki iraundu zuen Kaisarra, bere erioz ordaindurik iraiña.

Pindarum quisquis studei aemulari...

Pindaro leiatu naiz dabillena, julí,
 Dedal gisa argizagi egoz igo guraz,
 leiar-ixasoari beraren izena
 ari gurarikan ezarri.

Mendi-bera eroztuz, euriak aunditu
 ditun ertz jakiñetan ibai amilduak
 orroa dagi sakon: orobat dagizu
 Pindaro'ren so eskergak;

Apol'en ereiñotz duin, bai ditiram berriz
 10 itz berriak ausarti daramazkigula
 ta bai orotariko neur-kopla zuritan
 goiak zear txairo egaztu;

naiz jainkoak abestu, eta erregak,
Kantaurak eriotza onez lertu zitun
15 jainkoen odola, ta orobat aratxi
Kimera gaitza, su-jario;

Edo-ta, jainkoen-kide, Elide'n ospea
beren aberriei biur diotenak;
20 zein burrukaria ta zein zaldia kanta
eun irudi bezain saritsu;

edo senar gaztea erauzi dioten
emazte biotz-bera negartuz, naiz gora
jaso aren kemenak, naiz urrezko oiturak
Orko itsari argia kenduz.

25 Altsua da, Antoni, Dirkear kisnea
odei kideko egaz-erazi oi duen
aizea; ni, ostera, Matin'go erle lez
nauzu, bai oituran, bai eraz;

neke-nekez esplikēn gozo atsegiña
30 xurgatzen duena bai, kaskarra nauzu;
Tibur ur-ertza nik ontzen bertso neketsuak,
oianaren magal leunean.

Ari obez, koplari, kantako diozu
zuk Kaiser'i, garaitsu, dagokion aintzaz
35 daramazkila narran, malda deuna zear,
sikanbar uzu ta ezkaitzak.

Ura ainbat aundi danik ez die lurrari
ez zanak ez jainkoek egundo eskaiñi,
40 ez eskaiñiko ere, leen-urre itzul arren
etortzeko diran aldiak.

Egun aintzaz beteak kantako dituzu,
Uria poz aunditan zuk eres egingo,
August zangarra alaitsu biurtu dalako;
45 Forua abestuko liskarge.

Ordun nere aoak, entzun gairik balu,
zureakin bilduko; ta, o Euzki eder!,
o egun aipagarri!, abestuko dut nik
Kaisar itzul dalako, pozik.

50 Eta zu urbildu-ala, o garaipen aundi!,
guk otsegingo sarri, o garaipen betel,
ta berdin Urí denak gurekin batera,
jainko onei kedatsa eskeiñiz.

Zu amar zezenekin ta ainbeste beiekin,
55 asko izango; ni, berriz txal samur oraintsu
ama utzikin, nere zin-itzak betetzeko
landa jorizlasai ibillikin.

Illargi-adar makur antz aren kopetak
bere irugarren joaz gorantz egitean;
60 orbana daramatzu, elurra bai'litzan,
ta besteak borontzezkoak.

Oarrak. - 14. Eriotz merezia izan zuten Kentaurak, Eurition'ek indarrez Hioidemia ostu zuelako. - 25. Dirkear, berdin gebar; Dirke deitzen zioten Tebas ondoko iturri bati. - 27. Matino, Orati'ren sorterriko mendiska, Vanusi ondoan. - 30. Malda edo erripa dauan, Vesta'ren jauretxean asi ta Tito'ren garaitz-zubiraiñokoa. - 38. Jermandar erri basatiak, burruka ta gorabera askoren ondoren August'ek menderatu zituenak. - 44. August, iru urtez -Kristo aurreko 16-13 urteetan- Erroma'tik at ibilli ostean, garaipentsu ta ospe izugarritan itzuli zan Urira; itzultza au zala-ta, jai bero biziak gertatu ta ospatu zituzten. - 63. Etorri bearra zuen bide-egaletan aldareak jaso zituzten, jainkoei, eskerrak emonez, lurrin eta intzentsu ugari errerik.

Calmen II

AD IULUM ANTONIUM

Pindarum quisquis studet aemulari,
Iule, ceratis ope Daedalea
Nititut pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.

5 Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Fervet immensusque ruit profundo
Pindarus ore;
Larea donandus Apollinari,
10 Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit, numerisque fertur
Lege solutis;

Seu Deos, regesve canit, Deorum
Sanguinem, per quos cecidere justa
15 Morte Centauri, cecidit tremendae
Flamma Chimaerae;

Sive, quos Elea domum reducit
Palma caelestes, pugilemve equumve
Dicit, et centum potiore signis
20 Munere donat;

Flebili sponsae iuvenemve raptum
Plorat, et vires animumque moresque
Aureos educit in astra, nigroque
Invidet Orco.

25 Multa Dircaeum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus; ego, apis Matinae
More modoque,

Grata carpentis thyma per laborem
30 Plurimum, circa nemus uviclique
Tiburis ripas operosa parvus
Carmina fingo.

Concines maiore poeta plectro
Caesarem, quandoque trahet feroces
35 Per sacrum clivum, merita decorus
Fronde, Sygambros;

Quo nihil maius meliusva terris
Fata donavere, bonique Díví,
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
40 Tempora priscum.

Concines laetosque dios, et Urbis
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
Litibus orbum.

45 Tum meae (si quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars; et, O sol
Pulcer, O laudande, canam, recepto
Caesare felix.

Tuque dum procedis, Jo triumphe,
50 Non semel dicemus, Jo triumphe,
Civitas omnis, dabimusque Divis
Tura benignis.

Ta decem tauri, totidemque vacces,
Me tener solvet vitulus, relictas
55 Matre, qui largia iuvenescit herbis
In mea vota.

Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium lunae referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri,
Cetera fulvus.

III

MELPOMENE'RI

Gaia. - Olerki txairoa. Gizaldiak zear askorentzat izan da miresgarri. Eskaligero'k esaten ornen zuen, berak naiago zukela Aragoi'ko koroidun izan baiño poesi onen *egille* izatea. Batez ere bere uzkurtzazetasunagatik arlanduzko oroigailu bat merezi ornen du; aintza dakar olerkiak, berari dagokiona, baina au musari zor dio.

Quem tu, Melpomene,

Zuk, o Melpomene, jaiotzerakoan,
bein begi samur-errez beitzen cliozuna,
ez du onek egingo burrukari argi
Itsmiar lanak, ezta ez du eramango
5 gerkar gurdiz, garaille lez, zaldi bizkorrak,
ezta guda-egintzak ez Kapitoli'ra
deliar ostoz eder, suntsi zitulako
errege arroputzen noizbaiko zemaia;
ez, Tibur emakoia bustitzen dun urak
10 ta oian adats zarriak eoli bertsotan
egingo dute aurka ots ozonaren jabe.

Erromar jatorriak, urien buruak,
koblarien taldeko artzen nau laztanki;
ta gitxigo didala bai oizkatzen orain
15 ondamu errearen ortz-agin zorrotzak.

Oi Pieri!, urrezko liraren soiñu leun
orlan araenduten duzun antzelari!
Zuk bai, gura ezkeru, eman kisne-kanta
mintzulak diren arrai itz-motz aiei ere!

20 Guzti au zuk emanik dugu on-egiña,
atzez jakin-aztea bidez dabilzanak,
erromar lira jotzen duzun orren ernai tz;
bizi ta atsegin eman (atsegiña ba'naiz
ez dut ori zure on-egiña besterik.

Oarrak. - 4. Korinto'ko lur adar edo bcsoan Neptun'cn omenez
egin oi ziran jokuak. - 5. Gerkar ego antziñako gurdia. Akaia,
Greziako egoi-aldera dagoena, erromar erkia zan. - 7. Ereñotz-
orritz, Delos'en jaiotako Apol'i eskeiñitako zugaitza. - 16. Pieri,
Mekedonia'ko mendia, ipuiñez eta gurtzaz Maitagarriai opatua;
Picitarrak zeritzaien Musai, mendi au zala-ta.

Carmen III

AD MELPOMENEM

Qucm tu, Melpomene, semel
 Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
 Clarabit pugilem, non equus impiger
Curru ducet Achaico
 Victorem, neque res bellica Deliis
Orna turn foliis ducem,
 Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
 Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt,
Et spissae nemorum cornac,
 Fingent Aeolio carmine nobilem.
Romae principis urbium
 Dignatur suboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
 Et iam dente minus mordeor invido.
O, testudinis aureae
 Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas:
O, mutis quoque piscibus
 Donatura cycni, si libeat, sonum!

Totum muneris hoc tui est,
quod monstror digito praeterreuntium
Romanae fidicen lyrae:
Quod spiro et placeo (si placeo), tuum est.

IV

DRUSO'RI GORALPENAK

Gaia: Druso gazte-txo zalarik, onek azpiratu zituen Tirol iparral-dera, gaurko Baviera lurraldetan bizi ziran erre ter eta bindeldarrak, erromatarrai obeki eusteko elkaturik zeudenak. Danubio ta inguruetako ibai ertzetan bananduta bizi ziranak ziralarik ere, Druso'k Tirol'go Alpes malkartsuetatik inguratu ta indarrez artu zituen; baita bertan erromar koloni batjaso ere. Gertaera au zala-ta Augustek Oda bat cskatu zion Orati'ri, garaitzaillearen gorapenezko bertsoz egiña. Egia esan, zear-mearka ta lasai ari da, besteeten oso neurritsu dugun olerkaria: arrano baten pareko da Druso, leoi baten antzeko, Icíñargia ta eziketa zabalekoa. Goi jartzen du Anibal, eta erromarren kemena, indarraren indarra.

Qualem ministrum fulmints

Oi egazti, ostrontzen sei-mutil leiala,
(Jupiter, goi-jainkoen erregeak eman
zion aalmencz guztiz zurra
joaz Ganimene ebastea),

ez-jakiña oindio lan eta aize zakar
gaztea bein atera ziguten kabitik,
bedats-izotzak jadan urrun,
lan zailletara zuten oitu;

gero laister, barne-lei ezin eutsi batek
10 artalde eskortara jo erazi zun etsai;
orain jan-gosek, liskar-zalek
dragoien aurka daramate;

amaren ugatza utzi-berri dun leoiak
auntza dakus sartua larre leun guritan,
15 bere egin gazte artean
gura luke il eta xeatu;

- berdin guda egiñez Alpes arroctan
ikusi zuten Druso Reti-Bindeldarra;
20 ordez ez jakin noiztik Amazonak
besoan dakarzten aizkoldoak;
- ez duzu ain erreza oso jakitea,
baiña guda-taldeak noznai, nun nai garai,
gazte baten esanai esker
berriz ere azpiratuak,
- 25 oar ziran jauregín ezi ta azitako
gogo-biotzak zer aal zuten beren kasa
August'en aita senak atan
Neron'dar gaztien artcan.
- Sendoak ditu sortzen sendo eta onak;
30 zekor ta moxaletan gurasoen funtsa
da idorotzen; sai mokokariak
ez dute iñolaz uso koldarrik ern azten.
- Irakatsiak, baiña, funts ixilla pizten,
ta eziketa onak gogo kementzen;
35 oiturak maiztuz, onenak be
lera dongeak ditu loitzen.
- Erroma, zer diezun zor zuk Neron'darra,
Metauro ibaia duzu lekuko, ta Asdrubal
goitua, t'egun eder ura,
40 Lati'ko illunpeak uxatuz,
- lenengoz zuEna par-egin aintza lasaiz
Afrikar latz gogorra zaldi-gaiñ igaro
zanetik, Itali-uri zear
ardaitik sua lez, Rur Sikul uín zcar.
- 45 Geroztik lan aldezko azi zan erromar
gaztedia, ta peno-arramar dongeak
zuzitu jauretxeak berriz
jainkoak ikusten jasoak.
- T'esan zuen azkenik Aníbal ankerrak:
50 "Luki arraparien baituran garala,
orein lez goaz ziria sar
ta iges doanari jarraika".

Enda errotsu onek ber'Ilion erretik,
tuskar ur-ertzetatik erauzia izanik,
55 jainkoak zitun, seme ta aitak
itzul ausoniar urira;

ala ala aiotz zakarrez Algido gaiñean
adar itsez jori dan arte moztua be,
60 kalte, moztutze ta burnitik
kemen ta indar oi ditu jaiki.

Hidrea etzan, soin-motz, goitua zala-ta
miñik zegon Herkul'en aurka aulago jaiki,
ez Kolko'k ez ekinar Teba'k
etzuten gauz motzgorik sor.

65 Itxaspe murgildua, ederrago da andik
irteten; beeratua, eintzaz zutik jartzen
garaille, ta senar-emazteen
itz-gai arrunt egiña gero.

Mezulari arrorik ez, ez dut geiago
70 Kartago'ra botako; il da, il da oro
Asclrubal'en erioz geure
uste ta izenaren zoria.

Klauditarren eskuz ezik, ezer ez gaurtikan;
75 jupiter'ek bait ditu zaintzen jainkotasun
gogoz, ta aurre ikuste zorrotzez
darabiltz guda-goraberak.

Oarrah. -4. Ganimecle, troiar erregegaí gaztea, zorarazlea; izar-kietan du bere egoitza, Ugeta izenez ezaguna. - 12. Arrano ta dragoi edo sugeen arteko burruka, sarri erabilli izan zuten antziñako olerkariak. - 38. Metauro, Unbria'ko ibai txiki bat; ospatsu da batez ere Klaudia Neron eta Libi Salinator kontsulak, onen ur-ertzetan erail bait zuten Asdrubal, Jesukristoren aurreko 207'garren urtean. Gerrari auetatik lenengoa Druso gaztearen aitaren aldeko aitona zan eta bigarrena amaren aldekoa. - 63. Kolkida n urrezko ille-zama gordetzen zuen dragoia aipatzen da emen; baita Kadmo'k, Tebas ondoan, garbitu zuen beste ura ere. Ekinar, Ekilon'ek lagun egin ziolako Kadmo'ri bere eginkizunean. - 70. Kanas'ko eraso ondorean Magon'ek eman bear izan zuen mezua,

Carmen IV

DRUSI LAUDES

- Qualem ministrum fulminis alitem,
Cui rex Deorum regnum in aves vagas
 Permisit, expertus fidelem
 Iupiter in Ganymede flavo,
5 Olim iuventas et patrius vigor
Nido laborum propulit inscium:
 Vernique, iam nimbis remotis,
 Insolitos docuere nisus.
Venti paventem: mox in ovilia
10 Demisit hostem vividus impetus:
 Nunc in reluctantes dracones
 Egit amor dapis atque pugnae;
Qualemve laetis caprea pascuis
Intenta, fulvae matris ab ubere
15 Iam lacte depulsum leonem,
 Dente novo peritura, vidit:
Videre Rhaetis bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici: quibus
 Mos unde deductus per omne
20 Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quaerere distuli;
Nec scire fas est omnia; sed diu
 Lateque victrices catervae,
 Consiliis iuvenis revictae,
25 *Sensere*, quid mens rite, quid indoles,
Nutrita faustis sub penetralibus,
 Posset, quid Augusti paternus
 In pueros animus Neronis
Fortes creantur fortibus et bonis;
30 Est in iuvenicis, est in equis, patrum
Virtus; neque inbellem feroces
 Progenerant aquilae columbam.
Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant;
35 Utcumque defecere mores,
 Indecorant bene nata culpa.
Quid debeas, O Roma, Neronibus,
Testis Metaurum flumen, sed Hasdrubal
Devictus, et pulcer fugatis
40 Ille dies Latio tenebris,

Qui primus alma risit adorea,
 Dirus per urbes Afer ut Italas,
 Ceu flamma per taedas, vel Eurus
 Per Siculas equitavit undas.
 45 Post hoc secundis usque laboribus
 Romana pubes crevit, et impio
 Vastata Poenorum tumultu
 Fana Deos habuere rectos:
 Dixitque tandem perfidus Hannibal:
 50 Cervi, lupurum praeda rapacium,
 Sectamur ultro, quos opimus
 Fallere et effugere est triumphus.
 Gens, quae, cremato fortis ab Ilio,
 Iactata Tuscis aequoribus sacra,
 55 Natosque maturosque patres,
 Pertulit Auzonias ad urbes
 Duris ut ilex tonsa bipennibus
 Nigrae feraci frondis in Algido,
 Per damna, per caedes, ab ipso
 60 Ducit opes animumque ferro.
 Non Hydra secto corpore firmior
 Vinci dolentem crevit in Herculem:
 Monstrumve submittere Colchi
 Maius, Echioniaeve Thebae.
 65 Merses profundo, pulcrior evenit:
 Luctere, multa proruet integrum
 Cum laude victorem, geretque
 Proelia coniugibus loquenda.
 Carthagini iam non ego nuntios
 70 Mit-tam superbos; occidit, occidit,
 Spes omnis et fortuna nostrí
 Nominis, Hasdrubale interemto.
 Nil Claudiae non perficient manus:
 Quas et benigno numine Iupiter
 75 Defendit, et curae sagaces
 Expediunt per acuta belli.

V

AUGUSTI

Gala. August agintaria, Kristoren aurreko 16 urtetik 13'erte
 Erroma'tik kanpo bizi izan zan, **Galia'ko ta Jermani'ko**
 gauzak atondu bear izan zitulako. Orati oda onetan Erroma ta

uritarren esker onaren adierazle bezela agertzen zaigu, beren Buruzagia diru, oitura on eta erri-segurutasunaren babeskitzat aitortuz; baiña uritik kenpo luzaroegi dabillelako, irrikaz nai dute aren etorrera.

Divis arte bonis, optime Romuiae...

O zu, August, jainkoen adeitik sortua,
Erromul jende-zai on, luze zabiltz ortik;
azkar itzultzeko itza eman zenion bein
guraso-Batzarrari: atoz!

5 Berri-az, Nagusi on, argiz zure erria;
jendea zu ikusteaz, udaberri antzo,
poz-alaiago duzu egunez gauez,
euzkiak biziago dirdai.

Amak bere semea, Karpati itxas-urez
10 andik Ego erreak, supazter leunetik
Urrin, amaige diran urteetan barrena,
daukanak, zin-itzez, opariz

ta otoitz beroz eskatu oi duen bezela,
ur-ega/ makurretik begiak kentzeka;
15 antz orretanzu ere, Kaiser, nai biziz artua,
Aberriak zaitu billatzen.

Idia larran dabil zugatik seguru;
Keres ta Asko dontsuak alotzak joritzen;
on oira itxas-gizonak kresal paketsuan;
20 Fedeak ez susmo beldurrik.

Ezkontz-nastek loitzen ez supazter garbirik;
oiturak ta legeak dute gaitza ezi;
goratuak aitaren antzeko seindunak:
erru aren atzetik zigorra bizkorki.

25 Nor lazte Partiarrek? Nor Eskitar otxak?
Nor, Kaiser onez dala, Jermani iziaren
illortuen beldurrez? Nor kezkatuko ote
Iberi ankerreko gudaz?

Bakoitzak eguna aítzen bere etxetik dakus,
30 ta zugaitz alargunaz rnaats-aienak lotzen;
ortik aren ardura da itzultzen ondoren,
ta jainko lez zaitu mairatzen.

Otoitz asko ta ardoa dizu ontzi-íxurtzez
eskeintzen, su-babesak zure jainkoz naste,
35 Grezia'k Kastor legez, eta onelatsu
Erkul aundia gogoraziz.

O bai, Buruzagi on! Espera ba'zenu
jai luzez utziko! Auxe guk eskatzen,
goiza astean; auxe guk opa gero, ordirik,
40 Eguzkia itxaspe sartzean.

Oarrak. - 10. Noto'k edo Egoak putz egiten die Bitini'tik Kerpatotar itxasoz Itali'ra datoztenei. - 18. Pakeak ugaritasuna dakar, alorretan naiz urietan. -25. Partitarrak, Eskitarrak, Jermandar edo Sigganbriak eta Kantaunitarrak menderatuak izan ziranean, zati baterako beintzat, pakea etorri zitzaien erromatarrei. - 35. Greziarrak Kastor (Dioskoru) ta Erkul zeuzkatcn jainko obcrentzat, August'ek bere jainkoa nastatuko du aberri-jainkoekin.

Carmen V

AD AUGUSTUM

Divis orto bonis, optime Romulac
Custos gentis, abes iam nimium cliu:
Maturum reditum pollicitus Patrum
Sancto concilio, redi.
5 Lucem redde tuae, Dux bone, patriae:
Instar Veris enim vultus ubi tuus
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius nitent.
Ut mater iuvenem, quem Notus invido
10 Flatu Carpathii trans maris aequora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet a domo,

Votis ominibusque et precibus vocat,
Curvo nec facim litore demovet;
15 Sic desideriiis icta fidelibus
Quaerit patria Caesarcm.

Tutus bos etenim rura perambulat;
 Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas:
 Pacatum volitant per mare navitae:
 20 Culpani metuit Fides;
 Nullis polluitur casta domus stupris:
 Mos et lex maculosum edomuit nefas:
 Laudantur simili prole puerperae;
 Culpam poena premit comes.
 25 Quis Parthun paveat? quis gelidum Scythen?
 Quis, Germanía quos horrida parturit
 Fetus, incolumi Caesare? Quis ferie
 Bellum curet Iberiae?
 Condit quisque diem collibus in suis,
 30 Et vitem viduas ducit ad arbores;
 Hinc ad vina redit laetus, et alteris
 te mensis adhibet Deum:
 Te multa prece, te prosequitur mero
 Defuso pateris; et Laribus tuum
 35 Miscet numen, uti Graecia Castoris
 Et magni memor Herculis.
 Longas O utinam, Dux bone, ferias
 Praestes Hesperiae! dicimus integro
 Sicci mane die, dicimus uvidi,
 40 Cum Sol Oceano subest.

VI

APOI;I

Gata: "Betiko kantua"-ren osagarri bezela ornen da oda au. Apol'i oles egiñik, Paris ete Akil'eren arteko burruka gogorazten digu, orrela gaizkatu bait zitun troiarrak, Erromatarren asabak. Abeslari taldeei diotse arretaz ari ditezuela, gozo ta antzetsu oiukatuz. Kristoren aurreko 17'garren urtean idatzia.

Dive, quem proles Niobeae magnae...

Jainko, Niobe'n semek eta Tit abeslek
 ta Akil Ptik, ia garaille Troia guenean,
 beren mingain lotsarik gabekoagatik
 aier etsiak;

Akil'ek, bestez nausi, zukin berdin ez,
naiz eta itxastar alaba Teti'ren seme izan,
gudari, troiar gaiñak jo ta auntsi zitun
lantza-muturrez.

Ura, ler burni la tzak joa bezelaxe,
10 edo Euro'k astindu nekosta beltza antzo,
zabal jausi zan samea amildurik
teukrar autsean.

Urak, zaldian sarge, Minerba'ri eskain
opari atxakiz ez ditu marrotuko
15 troiar erruz lasai ta Priamu'ren etxe
dantzan alaiak;

baizik-eta agerian zital lotuekin,
ai, gaitz, ai! gerkarren aur oraindik itz-geak
autan lituzke arreko, baita emaren erraian
20 gordeak ere.

Jainkoen aitari ta Venus eztiaren
dejad zor, Enea'ren lan lan asmotsuak
ziloka obeagoz eraikitako ormak
bide zirala.

25 Poibu, txirula joaz, Tali zoliari
zuk irakasten Xanto ibaian adatsa
xautzen; Agieiu leunak babes bai Dauniar
Musaren ona.

Poibu'k arnastu nindun, Poibu'k ornan zidan
30 bertso atsaren sua t'olerkari izena,
neskatx entzutedunak ta aita argiengandik
datozten aurrak.

Deli jainkosa alde dunak, lintz igestiak
ta oreñak bere uztaiz galga tzen ditunak,
35 oar lesbiar oiña ta ikus ala-ala
ene atz joa;

Latona'n aurrari egoki abestuz,
gauan dirdira gaituz ñirñirla danari,
uztak ugaldtu ta illen bira azkarki bete
40 oi ditunari.

Ezkondua, zuk oi: "Nik, jainkoen lagun,
Orati poetaren kopla atsegiñak
jainkoen omenetan oiukagu nitun,
ludia alaituz".

Carmen VI

AD APOLLINEM

Dive, quem proles Niobeae magnae
Vindicem linguae, Tityosque raptor
Sensit, et Troiae prope victor altae
Phthius Achilles,
5 Ceteris maior, tibi miles impar;
Filius quanquam Thetidos marinae
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.
Illa, mordaci velut icta, ferro
10 Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late, posuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille, non inclusus equo, Minervae
Sacra mentito, mate feriatos
15 Troas et laetam Priami choreis
Falleret aulam;
Sed palam captis gravis, heu nefas! heu!
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentem
20 Matris in alvo;
Ni, tuis victus Venerisque gratae
Vocibus, Divom Pater adnuisset
Rebus Aeneae potiore ductos
Alite muros.
25 Doctor Argivea fidicen Thaliae,
Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniae defende decus Camenae,
Levis Agyieus.
Spiritus Phoebus mihi, Phoebus artera
30 Carminis, nomenque dedit poetae.
Virginum primae, puerique claris
Patribus orti,

Deliae tutela Deae, fugaces
 Lyncas et cervos cohibentis arcu,
 35 Lesbium servatæ pedem, meique
 Pollicis ictum,
 Rite Latonae puerum canentes,
 Rite crescentem face Noctilucam,
 Prosperam frugum, celeremque pronos
 40 volvère rñenses.
 Nupta iam *dices: ego* Dis aInicum,
 Saeculo festas referente luces,
 Reddidi carmen, docilis modorum
 Vatis Horati.

VII

TORKUATI

Gaia: Orati'k, Oro aldatuz doala ikusiz, eta dana aInaituz, naiz-ta leiñuak itxuraz beintzat, aurrera jarraitu, gibel datozen urteekin berriro ere izatera itzuliaz, eta gizona bakar-bakarrik bein atzendu ezker, ez duela biderik atzera biurtzeko, biotz-aundiko ta esku-zabal izateko diotsa lagun eta adiskiekin batez ere: ezerk ez du iges egingo oiñordekoaren diru-gosetik, egin duen onak ezik. Nor ote dugu Torkuat au?

Diffugere nives: redeunt iam gramina campis...

Joan dira elurrak; landan azkia dager,
 ta zugaitzak adatsez;
 lurra da ber-aldatu, eta ibaiak urrituz
 beren ertz barru doaz.
 5 Eskerra, billuts, Ninpa eta bi aizparekin
 ikus dantzan gidari.
 Ez itxoin ezilkorrik, urteak ta egunak
 guri kentzen Ordua.
 Otza arintzen aize ezтик; ji bear duen uda
 10 udaste aurrez doa;
 bere uzta leun ematen digu udazken aitak,
 negu nagia dator gero.
 Illargi berrituak bai ongitzen kalteak;
 gu ordea Enea dagon
 15 lekura jaistekcran, Tul naiz Aneu benlintsu,
 auts izango gera, itzal.

- Nork jakin goi-jainkoak, gaurko egun metani
biarkoa geituko?
- 20 Bai, etxe mutillari igesi doakio
zuk gogo onez emana.
Zu bein ji ondoren, ta Mino'k zutaz epai
zabala egitean,
ez leiñuak, Torkuat, itz-jariok, ez ezerk
bizia itzul-aziko.
- 25 Diana'k ez askatzen leize beltz illunetik
Ipolito garbia.
Ta Teseu'k ezin ausi barrendiko loturak
Piritoo laztanari.

Oarrah. - 15. Auts, errauts kutxan; itzal, lurpeko barrene tan. - 23. Gizaseme au, noski, odolez prestua zan. - 25. Diana'k berak ere ezin bizira ekar izan zuen Itolito erabea. Teseu'en semea zan, eta Fedra bere amegiñarrebaren irrika lizunai gogor egitearren bere aitaren aurrean biraokatua, bere burua erail zuen.

Carmen VII

AD TORQUATUM

- Diffugere nives: redeunt iam gramina campis,
Arboribusque cornac:
- Mutat terra vices: et decrescentia ripas
Flumina praetereunt:
- 5 Gratia cum Nymphis geminisque Sororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne speres, monet Annus, et almun
Quae rapit Hora diem.
- 10 Frigora mitescunt Zephyris: Ver proterit Aestas
Interitura, simul
Pomifer Auctumnus fruges effuderit: et mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparent caelestia lunae;
Nos, ubi decidimus,
- 15 Quo pius Aeneas, quo dives Tullus et Ancus,
Pulvis et umbra sumus.
Quis scit, an adiiciant hodiernae crastina suIrimae
Tempora Di superi?

- Cuncta manus avidas fugient haeredis, amico
 20 Quae dederis animo.
 Quum semel occideris, et de te splendida Minos
 Fecerit arbitria:
 Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
 Restituet pietas.
 25 Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
 Liberat Hippolytum:
 Nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
 Vincula Pirithoo.

VIII

KENSORINIERI

Gaia: Olerki onek naastu xamarra dirudi, beronen adierazleak aitortzen dutenez, eta ala ematen du ikus dezakegunez. Markel Kensorin kontsulari duzu zuzendua. Kristoren aurreko 8'garren urtean, Orati ji zan urtean ain zuzen, kontsul izan zana. Saturno'ri eskeiñitako jaietan, antza danez, bertsotan eman oi zizkioten alkarri zorionak eta esku-muiñak. Orati'k bere koplak eskeiñiz egiten dio bere goralperik bikaiñena.

Donarem pateras grata que commodns...

- Nik gogo onez emango nere adiskideai,
 oi Kensorin!, goporrak ta borontz atsegiñak,
 ernan bai iruroiñak, gerkar ausarte sari;
 ta ez zenituzke zuk emaitz txarrak artuko,
 5 ni aberats izanik Parrasi ta Eskopa'k
 egin ertiz; au arriz, gizonak ta jainkoak
 eratuz, ura trebe ixur-margo lanean.
 Nik, orde, ez dut aal ori; ez bait du zure etxeak
 10 olako bearrik, ez zuk antzeko laketik.
 Bertso-zale zeranez, koplak ditugu eingo,
 eta emaitz auen sal-neurria oi u egin.
 Ez atxurdiñak arri-ozketan zilkatuak
 -auetxeak bait diete arnasa ta bizia
 15 buruzagi gurenai berriro akar-azten-
 ez iges leiatuak, ez Anibal'en zemai
 oilduak, ez Kartago dongaren erretzeak,
 kalabriar Musak lain, Afrika goituz izen
 aundiko itzul zanari goraltzak agertuko.

- 20 Naiz-ta gutunak ixil, on-egin duzunaren
 saria zuk dukezu. Zer lijaren eta
 Gudu'ren semez ixil-min doillor lez zitala
 Erromul'en egiñen ba'lebilkigu aurka?
 Poeta altsuen zuurtziak, babes eta mingaiñak
- 25 Uarte zoruntsuak, ta Bak, dinetsi bai ziyuzten
 estigiar uretik onez gaizka bait zitun.

Ospe-duin dan gizona Musak ez ditu iltzen
 iñolaz ere utziko: zeruz saritzen daki.

- Era ortan daukazu Erkul, ez alper aurki,
 30 Jupiter'en maikida dala gaur zoriontsu.
 Berdin Tindar-semeak, izar argi, ñirñir-uts,
 ur-barrendik erauziz iz-ontzi zartatuak;
 berebat Liber'ek, maats ezez lokiak ader,
 onera daramazki azkenez giza-naiak.

Oarrak. - 2. Ba-ziran txol edo edontzi arin, ondo gutxikoak, kirtenez ornituak, ixurketak egiteko erabilli oi ziranak. Korinto'n batez ere, borontzezko erti-lan asko osatzen ziran: edontziak, giza-irudiak eta abar. - 3. Iruroin, iru ankako edo trebereak, eta beste olako tresnak, saritzat eman oi ziran maiz Grezi'ko sariketetan. - 5. Parrasi, margolaria, Efeso'n jaio zan Kristoren aurreko 400`garren urtean, Zeusis'en leikide. Eskopa, ordea, taillugille, Paros'en jalo zan Kristo aurreko 395'tik 350 tartean; ba-ditu lan bikaiñak, "Niobe'ren semeen eriotza" ta "Akil itxas-jainkoak eramana", adibidez. - 13. Errietan, ateburu ta toki nabarietan noski, urteak, izen-abizenak eta egite arrigarriak azalduz jartzen diran atxurdiñak. - 18. Ennio'ko Musa, Kalabri'ko Rudies'en sortu, lendabiziko Afrikarra koplaz go-raipa zuena; Eskipion ain zuzen lenengo Afrikarra. - 25. Aipamen illun samarra. Eak, Egiñako len-errege. Eta Uarte zoriontsuak? Gaurko Kanariak, hear hada, aintzañakoak ortxe bait zuten jartzen "Zorion-Zelaia".

Carmen VIII

AD CENSORINUM

Donarem pateras grataque commodus
 Censorine, meis aera sodalibus;
 Donarem tripodas, praemia fortium
 Graiorum; neque tu pessima munerum

- 5 Ferres, divite me scilicet artium,
 Quas aut Parrhasius, aut Scopas,
 Hic saxo, liquidis ille coloribus
 Sollers nunc hominem ponere, nunc Deum.
 Sed non haec mihi vis: nec tibi talium
- 10 Res est aut animus deliciarum egens.
 Gaudes carminibus; carmina possumus
 Donare, et pretium dicere muneri.
 Non incisa notis marmora publicis,
 (Per quae spiritus et vita redit bonis
- 15 Post mortem ducibus); non celeres fugae
 Reiectaeque retrorsum Hannibalis minae;
 Non stipendia Carthaginis impiae,
 Eius, qui domita nomen ab Africa
 Lucratus rediit, clarius indicant
- 20 Laudes, quam Calabrae Pierides: neque,
 Si chartae sileant, quod bene feceris,
 Mercedem tuleris. Quid foret Iliae
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis invida Romuli?
- 25 Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum
 Virtus, et favor, et lingua potentium
 Vatum divitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori:
 Caelo Musa beat. Sic Iovis interest
- 30 Optatis epulis impiger Ilercules:
 Clarum Tynclaridae siclus ab infimis
 Quassas eripiunt aequoribus rates;
 Ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.

IX

Gaia: Olerki ontan Orati'k baiezten ditu, xalotasun larregi gabe bear bada, bere doai ta balioak: olerki-lanaren arnasa ta kemena agert-azten dizkigu, onek bait ditu aaztutzetik gaizkatzen gizaseme gurenen egintzak; Loli'ren egiñak ere ilezkortasuna merezi dute, Musak emango diona noski. M. Loli au Kristoren aurreko 21-garren urtean, zori gabea sikanbertarren aurkako gudan, eta zikoitz galanta ere bai. Geroago partitarren adiskide egin zitzaigun, Erroma'ren etsai ziranekin ain zuzen. Onek galdu zuen, bi urte leen ago Kristoren aroa baiño.

Ne forte credos interitura

Ez uste ilko diranik, urrun ots aundi dan
Aufido ondo sortu zan onek lira aria!
adostuak, gaur arte ezagun
ez diran nere kantagaiak.

5 Naiz meondar Omer'ek leen -aulki bere izan,
ez daude ezkutuan Pindar-Zeos Musak,
Alkeu'ren sorle izugarriak
t'Estesiokor'en neskatxak.

Etzitun xautu Aldi'k, ez, Anakreon'en
10 beiñolako jolasak; gaur be maite-leia
bizi dauka eoli-neskak
lirari emaniko suak.

Lakedemoniar Elene etzan bakarra izan
loiaren ille-txortaz ase zitzaigune,
15 etzitun miretsi ark soilki
urrezko jantzi ta eralde.

Teukro etzaizun izan zidoniar uzaiz
geziak lendabizi egotzi zituna,
ez Ilion xeetu bakarra,
20 ez Idumau t'Estanel soilki,

gudari, Musak ozen kanta zituztenak;
etzaizun Hektor izan, ez Deifobu latza
leenengo zartakoak artzen
emazte garbi ta aurrengatik.

25 Sendorik asko ziran Agamenon aurrez,
baiña denak ez malko, ez aipa-aztarna,
gau luzean murgil dauzkagu
ez zutelako koplarririk.

Indar gordetik ezta urrun ere beldur
30 obitu. Ez nik laga, Loli, zu ixil-zulo,
ezta nik aizu egin ere
zu aantzi-lezera egotziz,

zure zenbait lan zigor gabe irentsi ditzen;
35 zuur ta gurbil dan arnas baten jabe zaitut
eta zintzoki diarduzu
zori onetan naiz txarretan;

iruzur zikoitartzen apentzaille izanik,
dena loitzen dun diru goscrik czeko,
40 kontsul-azkuz, ez urte betean,
epai-jaun on eta zuzenari

eder deritzanetan eta kopet argiz
ortan autu, t'errudun emaitzak ezetsiz,
garailla agertuz aurkako
45 jendeari bere izkilluak.

Ez dugu ongi eingo zoriontsu deituz
asko dunari; obez dagokio itz ori
zuur-zentzunez dakienari
jainkoen doiak erabiltzen;

50 ezeuki latza irauten oitua danari
ta erioz gaiñ dedu-ezari lotsea,
eztu beldurrik olakoak
ezkon, aur ta aberriz iltzeko.

Oarrak. - 6. Zeos, au da, Simonide. - 7. Alkeu ta Estesiozor urteide ziran; baita kide poema-gaietan ere. Alkeu'ren lirika eoliarra zan, Estesiozor'ena, ordea, dorikarra. Biak ziran epikara iritxi naiez zebiltzanak, eta bigarrenagatik dio Kintilian'ek eutsi egin ziola bere liraz epopeiaren astuntasunari. - 11. Mitilene'n sortua, eoliarra zan Safo, olerkari bero samurra. - 17. Zidon, Karate itxaldeko uri ez garrantzi bagea; ospe aundia zuten ango gezilariak. - 22. Deifobu, Hektor'en anai kutuna. Elene'kin ezkondu zan Paris eriotz ondoren, eta azkenik Menclau'k il eta zati-zati egin zuen. (Ikus Bergili, *En & da*, VI'garren liburuan).

Carmen IX

AD LOLLIUM

Ne forte credas interitura, quae
Longe sonantem natus ad Aufidum
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor socianda chordis.

5 Non, si priores Maeonius tenet
Sedes Horneras, Pindaricae latent,
Caeaque, et Alcaei minaces
Stesichorique graves Camenae;

Nec, si quid olim lusit Anacreon,
10 Delevit actas: spirat adhuc amor,
Vivuntque commissi calores
Aeoliae fidibus puellae.

Non sola comtos arsit adulteri
Crines, et aurum vestibus inlitum
15 Mirata, regalesque cultus
Et comites, Helene Lacacna:

Primusve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
20 Idomeneus Sthenelusve solus

Dicenda Muis proelia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graves
Excepit iotus pro pudicis
Coniugibus puerisque primus.

25 Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes inlacrimabiles
Urgentur ignotique loriga
Nocte, carent quia vate sacro.

Paullum sepultae distat incrtiae
30 Celata virtus. Non ego te meis
Chartis inornatum silebo,
Totve tuos pa tiar labores.

Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. Est animus tibi
35 Rerumque prudens, et secundis
Temporibus dubiisque rectus:

Vindex avarae fraudis, et abstinens
Ducntis ad se cuneta pecuniae:
40 Consulque non unius anni,
Sed quoties bonus atque fidus

Iudex honestum praetulit utili, et
Reiecit alto dona nocentium
 Voltu, et per obstantes catervas
 Explicuit sua victor arma.

45 Non possidentem multa vocaveris
 Recte beatum: rectius occupat
 Nomen beati, qui Deorum
 Muneribus sapienter utí,

 Duramque callet pauperiem pati,
50 Peiusque loto flagitium timet,
 Non ille pro caris amicis
 Aut patria timidus perire.

X

LIGURINI

Gaia: Olerki laburra, baiña txanbelifia. Fernando I Herreral eta egin zituzten saiaok onen antzeko oda rinnirioak arildu nairik; eta Voltaire'k Orati'd zuzendu zion gutunean, onan: "Ez naiz ni ausartzen zuri zeure Ligurin'ez mintzatzen". Gazte au, ageri danez, arro zebillen bere burua eder ikusirik, ets Olerkariak irudikizun politetz, dotorez eta ziper edertasun orren utsala gogorazten dio.

O crudelis adhuc, ei Veneris muneribus potens...

O zaputz alen ori, i eder-doaiz aundi!
Arroz gaiñ dukanean illeuna ez ustez,
orain lepo-gaiñ egaz kizkurak erori.
ta arrosa bezin bizi claman margo ori aul,
5 Ligurin ederri antz lazkil biurtzean,
"Ai! -dasakek ispillun aldatua ikusiz-,
zergatik ez dut orain umetan nun asmo?
Zergatik gaur leen nuen antz-eder ez eman?"

Oarrak. - 2. Gerkar olerkarirtatik jasotako metaforak; aien olerlanetan sarri ditugu idoroten gisa ontako esaera lerdanak, Orati'ri ere noizpenka eder zitzaizkionak. - 5. Venus'ek apain jantzi zaitulako, arro zabiltz orain, baiña aldiak bere ardatz bizkorrean laster egiten aldaketak: atzo apain zeukan aurpegia, gaur bilo latz eta zimurrez itsusitu egin zaizu; zure margoa ez da lena,

AD LIGURINUM

O crudelis adhuc, et Veneris muneribus po Leas,
Insuperata tuae quum veniet pluma superbiae,
Et, quae nunc humeris involitant, deciderint comac,
Nunc et, qui color est puniceae flore prior rosae,
5 Matatus Ligurinum in faciem verterit hispiclarn:
Dices, heu! quoties te in speculo videris alterum,
Quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?

XI

PILI'RI

Gaia: Pili neskatxa gazteari dei egiten dio Orati'k jorraillaren amairuan bere etxcra joan cladin; oturuntza eder batekin ospatu nai du Mekena'ren jaiotz-urtea. Jai-lauki ori oso trebeki margoztu digu oda onetan. Orrez gaiñera, Telepo'ri dion maitasunetik urrutiratu nai du neskatxa: bakoitzak bere kideko laguna aurkitu bear ornen du czkontz-uztarria cgoki eramateko.

Est mihi nonum snperantis annum...

Nik, Pili, Alban'go ardoaz dut upa,
bederatzi urte bete dituna;
api dut ortuan, koroik euntzeko,
ta ba-dut untzik

5 asko, illa dirdirak ditzazun eio;
etxea zillar-par; izusta aratzez
beteriko ondiak bildots illaren
intza dizu irrirts.

Leiaz esku oro; ara-onaka
10 neska ta mutil naas, zoli dabilta,
ke beltza doala iraul-iraulka
dardaraz goruntz.

Jakin daizun nai dut zer jai ospatzen
dei dagitzudan, bai iduk eitera,
15 Venus itxastarrak bereizten bait du
jorrazeko illa.

Gurena da nitzat; nere jaiotza
bezin deuna oso: nere Mekena'k
argi ortaz ditu dauzkan urteak
20 erara jartzen.

Laztan duzun Telep neska aberatsak
beste bat du maite; ura ez duzu
zuretzat jaioa, ta beste batek
dauka pozetan.

25 Paeton sutuak, nai duen dena
eskeintzen dio ta Pegaso zaloik
irakatsi ona Beleropont zaldiz
estu danari

damaio; zuk, ba, on dena jarraitu,
30 ta kideko ez dan laguntza utzirik,
laket danetik gain opa izatea
etzazu nai izan;

zabiltza olanxe, ene maitale,
-ez dut nik maiteko beste neskatxik-:
35 ikas maitagarri diran abestiz
miñak uxatzen.

Oarrak. - 1. Albano mendiko maatsak zekarren ardaoa, aokera gozo eztikoa zan, oso estimagarri erromatarrentzat. - 3. Jan-edanetan ille-adatsak eiotzeko apio erabilli oi zuten, koroiak batez ere; bazuen illeta zentzua arabat. - 6. Izusta edo berbena, eta helar oni zentzu zabalagoa emanik, edozein belar-mota, olio-adar, mirto naiz ereiñotz. - 18. Mekena, Orati'ren babesle miña, gaixorik zegoen garai artan, lur jota, erio laister zetorkiola-ta, kezkatu; Orati'k bizkor-azi nai du oraindik une luze ta onak izango ditula-ta. 15. Jorrail edo apirillari Venus'en illa deitzen zitzaion, onen jai nagusia illabete onen lenbizian ospatu oi zalako.

AD PIILLIDEM

Est mihi nonum supoerantis annum
Plenus Albani cadus: est in horto,
Philli, nectendis apium coronis;
Est hederæ vis

5 Multa, qua crines religata fulges.
Ridet argento domos: ara castis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno.

Cuneta festinat manus; huc et illuc
10 Cursitant mixtae pueris puellae;
Sordidum flammae trepidant rotantes
Vertice fumum.

Ut tamen noris, quibus advoceris
Gaudiis; idus tibi sunt agendae,
15 Qui dies mensem Veneris rmarinae
Findit Aprilem:

Zure sollemnis mihi, santiorque
Paene natali propio, quod ex hac
Luce Maecenas meus adfluentes
20 Ordinat annos.

Telephum, quem tu petis, occupavit,
Non tuae sortis iuvenem, puella
Divos et lasciva; tenetque grata
Compede vinctum.

25 Terret ambustus Phaethon avaras
Spes: et exemplum grave praebet ales
Pegasus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem:

Semper ut te digna sequare, et, ultra
30 Quam licet sperare nefas putando,
Disparem vites. Age iam meorum
Finis amorum,

Non enim posthac alia calebo
Femina, condisce modos, amanda
35 Voce quos reddas. Minuentur atrae
Carmine curae.

XII

BERGIL'RI

Gaia: Bergili au, ez gero ezagun dugun olerkari latindarra, usai-saltzaille bat baizik, bere etxera ekarri nai du Orati'k. Bidean dator aurreratuz udaberria, landak eta zelaiak bigundu zaizkigu, edertuz doaz bazterrak, ibaiak ez daude izotz eta jelez geldirik. Au dala-ta deitzen du Orati'k bere adiskidea, jazoera au bere etxean ospatzera; ado bikaiña eskeiñiko dio, baiña Bergili'k ere bere usainkietatik akara (nardo) pota bete ekarri bear dio ordaiñez. Noizik bein onak dituzu olako zorakeriak.

Iam Veris comites, quae mare temperant...

Kresala ibitzen duten udaste lagunak,
traziar jada aizeak, oialak bultzatzen;
landak ez daude gogor, otsik gabe ibaiak
negu-elurrak izoztuta.

5 Kabigintzan Iti'z min dan txori dokaitza, .
Zekropi-etxeko izan txar betikoz dana,
anker bait zun apendu errege dongaren
gurari loi, zakar, abreak.

10 Belar jori malgu gaiñ txirul-ots bertsoak
kantatzen ardi gizen zai ari direnak,
ardiak ta Arkadi'ko muiño beltz ospelak
eder zaizkion jainkoari.

15 Edan-grña ekartzen aroak, Bergili;
baiña Kalen'go ardoz egarri ba'zera,
gazte zuur arteko orrek, akaraz didazu
ordain bearko egin-zorra.

20 Akara pota batek ardo upelak beste
balio dizu, orain Sulpitz i sotoan
uste luzez dagona, eta min gordiñen
uxatzaille bizkor du una.

Pozok nai ba'dituzu, zatoz belu gabe,
itz-eman salneurriaz; duban ez dituzu
edango riere txolak, aberatscn etxe
nerea balitz hezelaxe.

25 Utz izkizu luzatze ta irabaz-apetak,
gogorazi su illuna ta gaur al bait duzu,
onu ta ero naasi laburzki batean:
leun da-ta zoramen uea.

Oarrak. - 2. Traziar edo ipar-aldeko aizca.- 5. Txori doakabea, Proene duzu, enara biurtua. Pandion, Atika'ko erregaren alaba ta Trazia'ko erregeTereu'ren emaztea. Ezkontza ontatik erne zan seme bat, Itio. Beronen amak, zitalkeriz, ji egin zuen, bere aitari semearen aragia jaten emonik. - 6. Au da, Atenai'ko errege-sendia, Zekropi'k bait zuen irasi. - 12. Muiño auek ziran; Likeu, Erimantu ta Menal. - 14. Kales Kanpani'ko uritik datorkio izena. - 18. Sulpitz Galba'k beko zoterrain aundiak zeuzkan, upel sail aundiakin, geroago Galba agintariarenak izango ziranak.

Carmen XII

AD VIRGILIUM

Iam Vcris comites, quae mare temperant,
Impellunt animae lintea Thraciae:
Iam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
Hiberna nive turgidi.

5 Nidum ponit, Ityn riebiliter gemens,
Infelix avis, et Cecropiae domus
Acternum opprobrium, quod malo barbaras
Regum est ultra libidines.

Dicunt in tenero gramine pinguium
10 Custodes ovium carmina fistula,
Delectantque Deum, cui pecus et nigri
Colles Arcadiae placent.

Adduxere sitim tempora, Virgili,
Sed pressum Calibus ducere Liberum
15 Si gestis, iuvenum nobilium cliens,
Nardo vina mcrebere.

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis ad cubat horreis,
Spes donare *novas* largus, amaraque
20 Curarum eluere efficax.

Ad quae si properas gaudia, cum tua
Velox merce veni: non ego te meis
Immunem meditor tinguere poculis,
Plena divas ut in domo.

25 Verum pone moras et studium lucri:
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Misce stultitiam consilii brevem:
Dulce est desipere in loco.

XIII

LIKE'RI

Gaia: Atsekabeak eragindako oda bear bada, emakume buru-arin baten aurkako irri miña. Leen zeukan maite-sua itzalia bait zan; baiña zaartua izanik ere, oraindik loikerira joa zebillen, eta Orati'k ez zuen au begi onez ikusten: mutillak iges egiten diote, baiña bera aien atzetik.

Audivere, Lyce, Di mea vota, Di...

Jainkoak bai, Like, entzun dute nere deia;
jainkoak bai, oi Like!, aditu didate!
Zarra aiz ta alare eder ageri nai;
josta-zale aiz ta edale

5lotsarik gabe, ta abots dardarti, ordia,
nai loaia dun eskatzen. Ta ura Kie ezeren
masail eder gain zaizu etzan,
lira jotzaille anteretsu.

10 Arte zurbillen gaindi muker dagi egaz,
urrun doa ígandikan, ire ortzak zurail
bait ditun itzuli, zimurrak
ikusten t'elurra buruan.

Koe'ren gorria ez iñork itzuliko,
eztare arri-pibák, zirrara biziko,
15 Aldi igeskorrak ber'ospetan
dizkigun gorderik urteak.

Nora baiña *iges*, Venus? Ai!, nore margoak?
Ta aurpegi liraiña? Zer daukan oraindik, zer?
Maite-su sortzaille intzanean
20 ni senetik at jarten nindunan.

Zinara'z gero ire nintzala, eder i?
Baiña aduak Zinara urte laburretan
zorioneko egin zuen,
eta luzaroz iraun-azi

25dik, Like, belatxinga zaartua iduriko;
gaztedi sukartuak ikus zedin aurki,
ez parre naiko egin gabe,
auts biurtu aurpegi antzo.

Oarrah. - 6. Zu zaar eta edale, Kie ordea gazte ta Kupioo'k irrikatua. - 11. Koe, edo Kos, matrail gorri ta eder. - 15. Iradu dijoaz bai egunak eta aldiak, ona naiz gairza, gizonak egiña, bere kandaira-orrietan utzirik. -21. Orati'ren maitale bat, Zinara izenekoa.

Carmen XIII

LYCEN

Audivere, Lyce, Dî mea vota, Di
Audivere, Lyce. Fis anus, et tamen
Vis formosa videri,
Ludisque et bibis impudens,

5 Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum sollicitas. Ille virentis et
Doctae psallere Chiaie
Pulchris excubat in genis.

Importunus enim transvolat andas
10 Quercus, et refugit te, quia luridi
Denles te, qui rugae
Turpant et capitis nives.

Nec Coae referunt iam tibi purpurae,
Nec clari lapides tempora, quae semel
15 Notis condita fastis
 Inclusit volucris Dies.

Quo fugit Venus! heu! quove color? decens
Quo motus? quid habes illius, illius,
 Quae spirabat Amores,
20 Quae me surpuerat mihi,

Felix post Cinaram notaque et artium
Gratarum facies? Sed Cinareé breves
 Annos fata dederunt,
 Servatura diu parem

25 Cornicis vetulae temporibus Lycen:
Possent ut iuvenes visere fervidi,
 Multo non sene risu,
 Dilapsam in cineres facem.

XIV

AUGUSTI

Gaia: Nola Erroma'k ulertu August'en egunetan berari egindako etekin, emendio ta mesedeak? August'en izkilluak goi-goiraño jaso dituzte Erroma ta Itali. Druso'ren anai Tiberi'k eta onen laguntzaille andanak, Erroma'ren etsai izugarri ziran erretarrak ere buru-makur jarri zituzten. Amabost urte iraun zuen Akkio'ko gudu ondoren, errialderik basati ta urrunenak ere erromarren aginduperaturik dauzkagu.

Quae cura Patrum, quaeve Quiritium...

Nola ta nolako omen dizute eskeiñiko
guraso ta Kirete'k, ludiak dirauño,
zure egiñen egiñak, oi August!,
ezilkor iltzetan kokatuz,

5 zuri bai, eguzkiak argitu lurretan
aurrena zeran orri? Ikas-berri dute
bindelitarrak, oraindiño
latin legera makur-ezak,

zer ziñan, Marte lagun. Druso'k zur'gudariz
10 jermendar basatiak zitun menderatu,
breundar ariñak ere berdin
Alpe latzetan kokatuak

cratsi zitun, guda sarri ekiñean.
Neron-dar aundienak liskar zakarra izan
15 zuen l'erretar odolkoiak
zentzu onez zitun erroiztu.

Atsegiñezko zan izan eraso latzean
balbe askera eman bular aiek
zenbait triskantzaz ikustea:
20 egoak oi ditunez naasi

ezigaitz diran uñak, Pleiade taldeak
odeiak eutsi-ala, etsai-taldeak jo
oi zitun ark, tu sur erditik
kemetsu zijoan zaldia.

25 Gurpillez doa zezen-antzeko Aufidu,
Apuhi lurreko Deun esitzen duena:
orro dagi ixuriz, ta ugoldez
alor ereiñak ditu soiltzen.

Klaudi'k ere bardin zituen suntsitu
30 eraso aundiz basa-jendeen sail uxuak,
lerro leen-azkenak ebakiz,
garaille, ta galtzerik gabe,

zuk emanez gudari, onu ta jainkoak.
Alexandere'k bada, eskatuz, atea
35 zizkitzun lasai zabalazi
ta uts-utsik zeuzkan jauregiak.

Irugarren bost-urtez, zori doatsuak
amaira zun gudate onik aterea,
aintz-dedu bizi opa izana,
40 zure leen-gorespena ugalduz.

Zu, kantauritar aurrez azpiratu ezak,
zu baita inedu, indu t'eskitar or-onak
miresten zaitue, Itali'ko
t'Erroma'ko jagole leial.

45 Zu, Nilo nun ernea gordez dabillenak,
zu baita Ister ta Tigris bizkorki doanak,
zu upatzen Britandarra bilduz
ots dagian Okean zaillak.

Zu, erio izu ez dan Gali lurraldeak,
50 zeure mendeko duzun Ibertar bortitzak:
iltzea nai ez dun siganbrok
drundak utziz zaitu agurtzen.

Oarrak. - 7. Bindeli errialdea, Danubi goian ta Erreti beian eurkitzen dana. - 11. Breundarrak, Alpe mendietako Ibarrean bizi ziran Tirol aldera. - 14. Klaudi Neron, geroago Tiberi kaisar'a izan zana. - 15. Erretiarak ziran, hin ta Adigio ibaien tarte bi irik, zati aundia Tirol'en eta Suiza'n grisondarren, lurraldea artzen zituztenak. - 21. Pleiadak ziran ipar-aldeko izarkiak. - 25. Zezen-itxuran iruditzen ziran ibai jainkotuak, beren ibillian oldartsu ta zakar ziralako, bear bada. - 34. Iru ate zeuzkan, Estrabon'ek dioskunez. - 42. Medu edo partarrak, 20'garren urtean indarrez Kraso'ri kendutako arranoak. Indutarrak mezu bi bialdu zizkioten Augusti: bata Tarragona'ra ta beste Samos'era 26'garren eta 30'garren Kristo aurreko urteetan. Eskitarrak pake eske etorri zitzaizkion Augusti. - 45. Danubi'k, edo onen bee-aldeak, Ister erromarrentzat, ba-du zerikusia Nilo'rekin: iturburu ezagun-ezatatik dator eta udan neguan baiño beteago ageri da.

Carmen XIV

AD AUGUSTUM

Quae cura Patrum, quaeve Quiritium,
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in aevum
Per titulos memoresque fastus
5 Aeternet? O, qua sol habitabiles
Inlustrat oras, maxime principum;
Quem legis expertes latinae
Vindelici didicere nuper,
Qui Marte posses. Milite nam tuo
10 Drusus Genaunos, implacidun genus,
Breunosque veloces, et arces
Alpibus impositas tremendis,

Deiecit acer plus vice simplici.
 Maior Neronum mox grave proelium
 15 Conmisit, inmanesque Rhaetos
 Auspiciis pepulit secundis:
 Spectandus in certamine Martio,
 Devota morti pectora liberae
 Quantis fatigaret ruinis:
 20 Indomitas prope qualis undas
 Exercet Auster, Pleiadum choro
 Scindente nubes: impiger hostium
 Vexare turmas, et framentem
 Mittere equam medios per ignes.
 25 Sic tauriformis volvitur Aufidus,
 Qui regaa Dauni praefluit Appuli,
 Quum saevit, horrendamque cultis
 Diluvium meditatur agris;
 Ut barbarorum Claudius agmina
 30 Ferrata vasto diruit impetu,
 Primosque et extremos metendo
 Stravit humum, sine clade victor:
 Te copias, te consilium et tuos
 Praebente Divos. Nam, tibi quo die
 35 Portus Alexandria supplex
 Et vacuum patefecit aulam,
 Fortuna lustris prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus,
 Laudemque et optatum peractis
 40 Imperiis decus adrogavit.
 Te Cantaber non ante domabilis,
 Medusque, et Indus, te profugus Scythes
 Miratur, O tutela praesens
 Italiae daminaeque Romae;
 45 Te, fontium qui celat origines,
 Nilusque, et Ister, te rapidus Tigris,
 Te belluosus qui remotis
 Obstrepat Oceanus Britannis;
 Te non paventis funera Galliae
 50 Duraeque tellus audit Iberiae;
 Te caede gaudentes Sygambri
 Compositis venerantur armis.

AUGUST'I GORALPENAK

Gaia: Orati'k goratzarre bizia eskeintzen dio Kaiser August'i. Konparaketan diarduala, itxaso zabal sakon batekin berdintzen du, izontzi txikientzat ezin ibillia dana. Ba leiteke emen geiegikerietan murgil ibiltea, gertatu zana goragotik jotea. August'en garaiak ziurkatzen dio Erroma'ri munduko pakea. Egoki da berau jaiez eta bertsoz ospatzea, esker onez beterik. Jainkoak eta Venus'en etorkiak, au da, Julitarren sendikoak, batez ere parte artu bearrean daude.

Phoebus volentem proelia me 'poni...

Guda ta uri xeetuak nik otsegin naita
Poibu'k bere lirakin gogor artu nindun,
Tirren uretaz ez nezan jo
nere ojal txikiz alclerrai.

5 Zure mendeak, Kaiser, jarri zitun lanak
ugaritasun betez, Jupiter'i itzuli
partitar atetzar errotik
kenduak; orduan Jano'ren

Jauretxe utsala itxi; ordun galgatu zan
10 lege zuzena austen zun aske izate loa,
erru-ogenak uxaturik
eta erti zaarrak herriztuz;

Italiar indarrak, latitar izena
eta aginterriaren aunditasun gaitza
15 eguzkiaren seaskatik
Esperi-oiraiño luzatuz.

Kaiser dala babesle, ez erri-sumiriak
ez nasteak ezingo dute pakea autsi;
ez ezpata-zale dan errak,
20 ez uria asaldatzen dunak.

Ez Danubi sakonez edan oi dutenak,
ez dituzte ausiko julitar agintzak;
ez getar, ez serar, ez persar
gezurtik, ez Tanai-ur erneak.

25 Eta guk, asteguna naiz jaieguna izan,
Liber jai-min danaren emaitzen artean,
geure ondoko ta anderakin,
oi legez jainkoak otoiztuz,

gure asaba onak, Lide'ren txirulaz
20 nasta, gogoz ditugu kantuz goretsiko;
Troia guk goituko, ta Ankises,
ta Venus liraiñaren enda.

Oarrak. - 7. Jupiter, Kapitolikoa, Erroma'ko jainkoetatik gore-
nengoa zan. - 8. Jano'ren jauretxea, August nagusiaren aurretik,
birritan itxi zuen Numa'k; eta bigarren punikar gudu ondoren iru
aldiz itxi zuten August agintari zala, Kristo'ren aurreko 29,25 ta
8'garren urteetan. - 22. August'en legeak ez dituzte zapalduko: Juli
ere August'i zeritzan, Juli Kaiser'ek semetzat artua izan zalako. - 24.
Tanais ibaia, gaur Don, Europa ta Asia banatzen dituna.

Carmen XV

AUGUSTI LAUDES

Phoebus volentem proelia me loqui
Victas et urbes, increpuit, lyra;
Ne parva Tyrrhenum per aequor
Vela darem. Tua, Caesar, actas
5 Fruges et agris retulit uberes,
Et signa nostro restituit Iovi,
Derepta Parthorum superbis
Postibus et vacuum duellis
Ianum Quirinum clusit, et ordinem
10 Rectum evaganti frena Licentiae
Iniecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes:
Per quas Latinum nomen et Italiae
Cre^yere vires, Famaque et imperi
15 Porrecta maiestas ad ortum
Solis ah Hesperio cubili.
Custode rerum Caesare, non furor
Civilis aut vis exiget otium,
Non ira, quae procudit enses,
20 Et miseras inimicat urbes.

Non, qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia, non Getae,
 Non Seres, infidive Persae,
 Non Tanain prope fumen orti.
25 Nosque et profestis lucibus et sacris,
 Inter iocosi numera Liben,
 Cum prole matronisque nostris,
 Rite Deos prius adprecati,
Virtute functos, more patrum, duces,
Lydis remixto carmina tibiis,
 Troiamque et Anchisen et almae
 Progeniem Veneris canemus.